

Føroyingar mugu sjálvir taka stigið:

Svend Auken býður til samstarv um orku og umhvørvi

JAN MÜLLER

Nakað herfyri vitjaði danski umhvørvis- og orkumálaráðharrin, Svend Auken í Føroyum. Talan var ikki um eina almenna vitjan. Hann luttók á eini ráðstevnu á Tvøroyri í sambandi við, at tað vóru liðin 100 ár síðani Petur Mohr Dam, sála var føddur.

Sosiálatúrinn hittir Svend Auken og prátaðu vit við hann um m.a. møguleikarnar fyri størri samvinnu millum Danmark og Føroyar á bæði orku- og umhvørvisøkinum.

Tætt samstarv

Støðan í dag er tann, at tað longu er eitt rættuliga stórt og tætt samstarv millum føroyskar og danskar mynduglekar, tá talan er um m.a. jarðfrøðisligar spurningar og nú eisini eina oljuvinnu.

Føroya Jarðfrøðissavn hevur leingi havt tætt samstarv við GEUS ella fyrrv. DGU. Fólk frá hesum stóra og týðandi jarðfrøðiliga stovni hava í mong ár arbeitt við uppgávum í Føroyum. Tá føroyingar fóru

undir at fyrireika eina kolvetnisloggávu og annars gera fyrireikingar til eina oljuvinnu varð ein av fremstu dansku serfrøðingunum á økinum, Jørgen Nørgaard, lætur frá danska orkumálaráðnum.

-Eg haldi tað er heilt náttúrligt, at vit útvikla hetta samstarvið í framtíðini. Fyri meg er eingin ivi um, at vit hava nakað at geva burtur av, nevniliga teimum royndum, sum vit hava verið igjøgnum í sambandi við útbjóðing og lógarsmið her heima, so her er kanska ein møguleiki hjá okkum at hjálpa føroyingum við ikki at gera tey sum mistøk, ið vit hava gjørt sigur Svend Auken.

Sjálvur heldur hann seg hava góð vidualskifti við føroyingar men visir á, at skal umrøddu samstarvið mennast, mugu føroyingar sjálvir taka stig til tess.

-Eg havi fylgt væl við í orðaskiftinum í Føroyum um, hvussu føroyska samfelagið og harí eisini ein oljuvinna skal mennast. Eg skilji tykkum sera væl, tá ut siga, at tit vilja hava á-

byrgdina av, at avgerðirnar og virksemd skal liggja í Føroyum, og at tit ikki vilja lata tykkum stýra av hvørki Danmark, Bretlandi ella hvørjum tað nú skal vera.

Nógv at samstarva um

Svend Auken rættir tó hondina út til føroyingar og sigur, at um føroyingar eru hugaðir fyri tí, so vilja danir heldur enn gjarna vera við í arbeiðinum at menna oljuvinnuna, og tá verður bæði hugsað um orku- og umhvørvispartin. Hann hugsar her um samstarv á granskingarøkinum millum myndugleikarnar í báðum londum.

Danski umhvørvismálaráðharrin heldur, at ikki minst á miljösiðum kundi fingist eitt gott samstarv, nú danskir stovnar nettup arbeiða so nógv við spurningum viðvíkjandi tí arktiska umhvørvinum.

-Hvussu við danskum fyrirkomum, sum eru hugaðar fyri at arbeiða í Føroyum?

-Eg veit, at tað hevur verið tosað um í Føroyum,

Svend Auken, danski orku- og umhvørvismálaráðharrin vil fegin hjálpa føroyingum í sambandi við eina komandi oljuvinnu, men íntiativið má koma frá føroyingum sjálvum.

Mynd: Sveinur Tróndarson

at tosa um fortíðina.

mark heldur enn við Noreg og Bretland?

-Tað kann ein hava ymsar meiningar um. Tað er ein sannroynd, at tað longu er eitt gott samstarv á økjum, sum eg havi umrøkt. Vit hava tradítión fyri samstarvi. Vit eru so eisini rættuliga tætt knýtt at hvørjum øðrum. Haraftrat kemur, at vit eru minni. Tað er altíð hugaligt at arbeiða saman við nøkrum, sum er minni. Haraftrat hava vit longu eitt samstarvið innan fyri ríkið, og vit kenna hvør annan rættuliga væl.

Svend Auken sigur tó, at tað átti ikki at verið nakað til hindurs fyri hjá føroyingum at samstarva við bæði Noreg, Danmark og Bretland. Hann ser fegin, at eitt samstarv á orku- og oljuøkinum kom í lag millum Danmark og Føroyar, men heldur fyri, at íntiativið til hetta má koma frá føroyingum sjálvum.

Danski orkumálaráðharrin visir annars til, at tað í dag finnast danskar fyrirtøkur, sum eru sinnadar til at gera iløgur í eina komandi oljuvinnu í Føroyum og visir hann her m.a. til ætlanina hjá einum Mærskfelag saman við føroyingum at gera útgerðarhavn á Drelnesi.

-So her hendir nakað, og hvat viðvíkur teimum dansk-føroysku vidualskiftinum er tað ómetaliga umráðandi at tosa um framtíðina ístaðin fyri alla tíðina

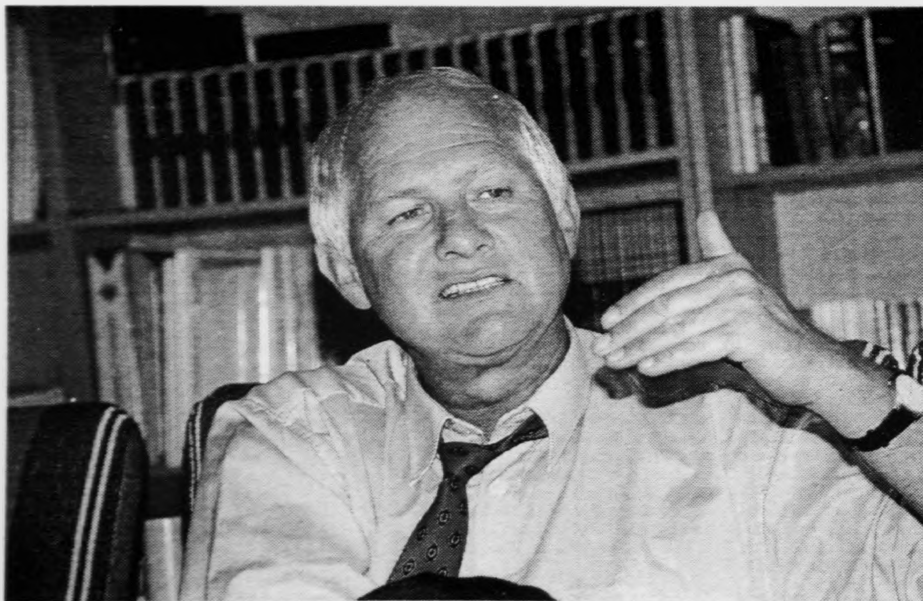
Vyrtekjan av undirgrundini

-Men fyri tó kortini at halda fast við fortíðina, hví var javnaðarflokkurin so nógv ímóti, at Schluter lat føroyingum rættin til undirgrundina?

-Tað var meira ein spurningur um mátan hann gjørdi tað uppá. Eg havi ongantíð verið við í nakrari tinging, har vit hava sett spurnar-tekin við spurning. Sjálvur havi eg annars nettup gjørt eina avtalu við grønlandska landsstýrið um at flyta ráevnisumsitingina úr Danmark til Nuuk. So mín egna siðutakan til hetta er tann, at tað eru londini sjálvi, sum í útgangsstøðinum hava rættin til síni egnu ráevni. Tað eg her tosi um er, hvussu vit kunnu samstarva myndugleikanna millum um m.a. umhvørvi, jarðfrøði ol.

-Men er tað ikki so, at tit í einum slíkum samstarvi fáa atgongd til allar upplýsingar um t.d. føroysku og grønlandsku undirgrundina og harvið fáa fyrirmyndir av tí í mun til aðrar?

-Tað skal ein vera varin við at siga. Tí slíkar upplýsingar geva vit ikki víðari til danskar fyrirtøkur í mun til amerikanskar ella aðrar. Tá eru vit ein myndugleiki. Talan er ikki um Mærsk, Dong ella aðrar fyrirtøkur men um danska orku- og

umhvörvismálaráðið. Hava vit eina avtalu um, at upplýsingar skulu haldast loynligar, so lata vit teir ekki víðari til onnur.

Vit spurdu annars Svend Auken, hvat hann heldur um avtalurnar, sum danir hava gjørt við ávikavist feroyingar og grønlandingar um undirgrundarmálið!

-Tá avtornar er kanska ikki so stórir munur á hesum avtalum, hóast feroyingar hava yvirtikið ráevnini. Við Grønland hava vit ta avtalu, at útreiðslurnar verða býttar helvt um helvt og sama er við inntøkunum. Frá danskari síðu brúka vit sera stóra orku til gransking og til at byggja upp eina umsiting í Grønlandi. Tá inntøkur koma verða hesar so býttar millum londini. Men Danmark hevur ikki áhuga í, um tað koma stórar inntøkur, og hesar tá ikki skulu fella Grønlandi í lut. Koma tær, so verða tær sjálvandi í fyrstu atlugu mótróknaðar í blokkinum, og tað er júst sama avtala, sum Schlüter gjørði við feroyingar á sinni. Í praksis er einasta munurin millum feroyska og grønlandska modellid tann, at grønlandingar hava saman við okkum valt ein modell, sum koyrir nógv meira uppá samarbeiði. Eg haldi ikki, at tað er nakar munur út yvir tað.

Alment oljufelag
Hvat heldur Svend Auken um eitt alment feroyskt oljufelag!

-Eg kann bert siga, at vit hava sera góðar royndir við tí. Men ein skal vera varin við at geva øðrum ráð. Eg skilji, at tvey privat feroysk oljufeløg eru stovnað, og eg haldi, at tað er týðingarmikið, at tað onkursvegna finst eitt element av almennari luttøku í hesum máli. Bæði okkara og serliga tær norsku royndirnar vísa, at samfelagið fær stórra inntøkur, um talan er um almenna luttøku eisini.

Svend Auken vísir í hesum sambandi á gongdina í

Bretlandi, har tú ikki hevur havt almenna luttøku, og har teir tí eisini hava fingið nógv minni burtur ur enn t.d. norðmenn.

-Hvat viðvíkur einum almennum feroyskum oljufeløg eru tað eisini eisini aðrir spurningar, id ein skal taka støðu til, eitt nú, hvussu hetta skal gerast, um pengar eru til tað osfr. Men eisini tað vilja vit fegnir tosa við feroyingar um.

Markið

Eitt av máluum, sum Svend Auken fegin sær loyst sum skjótast til gagn fyri ikki minst feroysk áhugamáli, er marknatráttan við bretar. (Samrøðan varð gjord tíðliga í august mánað, t.v.s. áðrenn sami Svend Auken herfyri í ÚF kom við viðmerkingum um málið).

-Eg skilji, at tað í nýggja løgtinginum er áhugi fyri at fáa loyst marknatráttuna skjótast til ber heldur enn at skula fara til dómstólin við tí. Vit hava skilt, at fyrrverandi feroyska landsstýrið varð ikki so sinnad til at taka eina avgerð, og var tað kanska ikki so klókt. Hinvegin er tað eisini umráðandi at siga, at Danmark ger onga avtalu við Ongland, har Føroyar ikki taka fullt undir við hesum. Annars standa feroyingar sjálvir fyri samráðingunum.

-Men hevur Danmark gjørt nóg gott lobbyarbeidi fyri feroyingar í hesum máli?

-Tað hava vit avgjørt. Spurningurin er so bara, hvussu nógv partarnir vilja geva seg. Skal ein t.d. røkka einum kompromi, so er greitt, at báðir partar mugu geva seg so ella so.

Svend Auken heldur tað er sera óheppit fyri eina komandi leiting við Føroyar, at markið ikki er komið uppá pláss, nú vit vita, at fleiri av teimum áhuga verdu økjnum liggja í umstríðum øki.

Annars vísir dansk orkumálaráðharrin á, at bretar tykjast vilja hava markið uppá pláss sum skjótast.

Svend Auken- Latíð okkum gloyma fortíðina og hyggja framefir

Mynd: Sveinur Tróndarson

Tá eg vitjaði bretska starvsfelaga mín í Bretlandi, John Battle í vár, tók hann sjálvur málið fram og gjørdi greitt, at teir síggja helst, at málið verður loyst við samráðingum, men tað vil tó ikki neyðturviliga siga, at teir vilja loysa tað fyri einhvønn pris. Eg gjørdi Battle púra greitt, at hetta er eitt mál, sum feroyingar skulu avgera.

Svend Auken leggur áherðslu á, at hetta málið liggur suverent í hondunum á feroyingum, men at danskt diplomati sjálvandi er tilreiðar at hjálpa. Hann vísir tó ikki aftur, at tað í danska uttanríkisráðnum er eitt ynski um at fáa ein enda á hesum máluum. Men bólturin er hjá feroyingum, sum mugu koma við einum ella øðrum útspæli.

Greenpeace

Nú um dagarnar almanna-kunnngjørdi Greenpeace sína árliga frágreiðing. Har verður m.a. sagt, PVC eigur at verða forboðið, at veiðufloatarir eiga at minkast munandi, at kjarnorkan eigur at avmarkast, og at leit-

ingin eftir nýggjum oljufeltum eigur at stæðgast, og at vit í staðin eiga at gera fløgrja í varandi orkukeldur. Hvørja støðu hevur tú sum orku- og umhvørvisráðharr til hetta?

-Vit hava góð viðurskifti við Greenpeace. Men vit eru ikki samdir við teimum á øllum økjum. Vit sleppa neyvnan undan at leita eftir olju ella brúka fossila orku. Men tað er burturvið at brenna alla fossila orku av við teimum klimatrupulleikum vit hava, heldur enn eisini at leggja seg eftir orkusparing og varandi orku.

Svend Auken vísir á, at Greenpeace hevur úrpeikað Danmark sum eitt undangonguland, tí Danmark ætlar at útbýgja orkuveitingina við vindmyllum úti til havs uppá 5000 megawatt hvør.

Svend Auken heldur annars, at vit eiga ikki at gloyma væleydnaða OSPAR fundin í Portugal herfyri, har havumhvørvi varð á skránni. Tá varð samtykt at seta forboð fyri at søkkja oljupallar á havsins botn og at koyra vandamikil

evni í havið.

-Hvat viðvíkur fiskiflotunum, so er tað eitt sera trupult mál. Men ein og hvør sær, at vit eru ikki nógv skynsom, tá talan er um fiskiveiði. Vit fiska ov nógv, og vit tveita ov nógv av góðum fiski burtur. Hyggja vit eftir Norðsjónum, so verða her hvørt ár tveitt fyri borð 500.000 tons av góðum matfiski.

Svend Auken ásannar, at tað eitt nú í Danmark hevur verið torført at tosa um ressursir og umhvørvi, tá talan er um fiskivinnu. Men tað verður ein noyddur at gera í framtíðini, um ein vil varðveita stovnarar.

No new oil

-Nú brúkar Greenpeace nógv orku uppá at forða fyri leiting í nýggjum økjum. Sær tú ein vanda í, at felagsskapurin eisini fer at royna at forða fyri leiting við Føroyar?

-Eg haldi, at Greenpeace skal hava loyvi at seta tiltøk í verk, har tað fer fram dálking av umhvørvinum, men hvat viðvíkur leiting, so hevur felagsskapurin ongan

rætt til at stæðga ella órógva slíka, heldur ikki í feroyskum sjógvum.

Svend Auken vendir í hesum sambandi aftur til spurningin um samarbeiði á umhvørvisøkinum. -Eg haldi tíðin er komin til, at feroyingar og danir seta seg niður og vita, hvat ein kann arbeiða saman um. Soleiðis at vit síggja ríkisfelagskapin sum eitt ríkissamarbeiði heldur enn altíð at tosa um hetta í einum negativum anda.

Vindmyllur

Vit spurdu Svend Auken, um hann er bilsin av, at tað ikki finnst fleiri vindmyllur í Føroyum.

Til tað sigur hann, at netupp í einum landi við so nógvum fjarstkotnum bygdu skuldi tað verið eitt frálíkt hugskot at kombinera vindmyllur við einum eykageneratori. Eg skilji ikki, hví tí ikki hava lagt tykkum eftir hesum, tá hugsað verður um, hvussu góðar og effektivar vindmyllur tú fær í dag.

Norðurlandsk ráðstevna um jørðoyðing (erosión)

Ein norðurlandsk ráðstevna er á Hotel Hafnia í Tórhavn í hesum døgum, 21.-25. september 1998. Mætoðer at konstatere, kvantifisere og forebygge jorderosion i skovfrie fjeldområder

Luttakararnir koma úr Íslandi, Danmark, Finlandi og úr Føroyum, ialt 17 luttakarar.

Høvuðsendamálið við ráðstevnuni er at savna saman arbeiddshættir, sum verða brúktir í norðanlondum, at staðfesta, máta jørðoyðing (erosión) og hvussu skadarnir móguliga kunnu fyrbyggjast/botast.

Í grannalondum hava tey arbeitt leingi við trupulleikanum, og hava ment arbeiddshættir til endamálið. Nevnt kann verða, at Íslandsku stovnarir, Rannsóknarstovnur Landbúnaðarins og Landgreiðslan (tey, sum millum annað starvast við at sáða og taða hagarar) língu umhvørvisheidi.

urslønina hjá Norðurlandaráðnum fyr 1998. Fólk, umbodandi hesar stovnarar, eru millum luttakararnar.

Í Føroyum kunnu vit brúka ráðstevnuna til at koma í samband við granskarar og stovnar, bæði umsitingar og granskingarstovnar, sum arbeiða við evninum í grannalondunum. A tann hátt kunnu vit lættari skaffa okkum vitan og hjálp, um vit ætla at arbeiða víðari við evninum.

Ráðstevnan er fíggið av Norðurlandska Ráðharraráðnum. Granskingarráði Føroya, Føroya Naturgruppasavni, Føroya Jarðarfræði og Meginfelag Búnaðarmanna, umframt við luttakaragjaldi, verður sagt í skrivnum frá fyrtrekarunum.

□